

DE THERAPEUT

Helene Flood

De therapeut

Vertaald door Lammie Post-Oostenbrink

2020
AMSTERDAM

Deze vertaling is mede tot stand gekomen dankzij een subsidie van NORLA.

Cargo is een imprint van Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam

Copyright © 2019 Helene Flood

Published in agreement with Oslo Literary Agency

Copyright Nederlandse vertaling © 2020 Lammie Post-Oostenbrink

Oorspronkelijke titel *Therapeuten*

Oorspronkelijke uitgever H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard) AS, Oslo

Omslagontwerp Buro Blikgoed

Foto auteur Julie Pike

Vormgeving binnenwerk Peter Verwey, Heemstede

Druk Wilco, Zutphen

ISBN 978 94 031 8660 3

NUR 305

uitgeverijcargo.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Vrijdag 6 maart: Het voicemailbericht

Het was nog donker buiten toen hij wegging. Ik werd wakker omdat hij zich over mij heen boog om me een kus op mijn voorhoofd te geven.

'Ik ga,' fluisterde hij.

Half slapend draaide ik me om. Hij had zijn jas aan. Zijn tashing over zijn schouder.

'Ga je?' mompelde ik.

'Slaap maar lekker verder,' zei hij.

Ik hoorde zijn voetstappen op de trap, maar sliep alweer voor hij de deur achter zich had dichtgetrokken.

*

Als ik wakker word, lig ik alleen in bed. Er zit een kier tussen het rolgordijn en de vensterbank waar een zwakke zonnestraal doorheen piept, die precies in mijn oog schijnt en me wakker maakt. Het is half acht. Geen verkeerd tijdstip om op te staan.

Ik strompel op blote voeten naar de badkamer, trotseer de vloertegels in de gang en de natte houten pallets op de badkamervloer. Er hangt geen plafondlamp, maar Sigurd heeft een bouwlamp op de betonvloer gezet toen hij de tegels eruit had gebikt en die staat daar nog steeds, veront-

rustend permanent. Nu is het gelukkig buiten licht genoeg zodat ik de lamp niet nodig heb. Die doet zijn werk goed, en heeft zoals alle bouwlampen hard, wit licht dat ervoor zorgt dat ik het idee heb dat ik in een gymkleedkamer op school onder de douche sta. Ik draai de warme kraan open en kleed me uit terwijl ik wacht tot het water op temperatuur is. De boiler moet worden vervangen, maar Sigurd doucht altijd kort en ik hoef mijn haar vandaag niet te wassen, dus het gaat goed.

De douchecabine is van plastic. Het was de bedoeling dat die ook maar tijdelijk zou zijn. Sigurd had een douche voor ons ontworpen, een gemetseld afgesloten geheel met een glazen deur en kleine, witte tegels met blauwe stipjes. Van alle voor de helft opgeknapte kamers in het huis valt de staat in de badkamer het meest op. De oude tegels zijn weg, de nieuwe nog niet geplaatst. Er hangen geen lampen, er is geen fatsoenlijke luxaflex. Er liggen pallets op de vloer zodat we het beton niet beschadigen, er zit een gat in de muur op de plek van de kraan en de provisorische stoukoude douchecabine is een erfstuk van Sigurds opa. Toen ik voor het eerst door deze uitgeleefde woning liep, zag ik heel even voor me hoe het zou worden: de tegels met blauwe stipjes, de gladde muren, de ingebouwde spotjes, ik voelde de warme vloer onder mijn voeten, het perfect op temperatuur zijnde water dat uit een moderne douchekop met verschillende straalsoorten stroomde. Nu zie ik alleen hoe lang het allemaal nog zal duren. Als ik mijn hand in de douchecabine steek en voel hoe de temperatuur zich langzaam door de straal verspreidt, realiseer ik me dat ik diep vanbinnen niet langer geloof dat het huis ooit klaar zal zijn.

Ik word wakker onder de warme straal. Het is hier koud. Aangenaam in de slaapkamer, ijskoud in de badkamer. Het is een lange winter geweest en elke ochtend sta ik hier

naakt te trippelen met een hand onder de waterstraal. Nu breekt het voorjaar in elk geval langzaam aan. Het douchen doet me goed, het water trommelt op mijn koude, met kippenvel bedekte huid, ik vang het water op in mijn handen en gooi het over mijn gezicht, voel hoe de nacht me eindelijk loslaat, de dag grijpt me vast.

Vrijdag. Drie cliënten, mijn gebruikelijke groepje voor vandaag. Eerst Vera, daarna Christoffer en tot slot Trygve. Het is onverstandig om Trygve als laatste op vrijdag te zetten, maar het is elke week aan het einde van onze sessie zo verleidelijk. Ik laat opnieuw water in mijn handen stromen, gooi het over mijn gezicht en wrijf met mijn handen over mijn wangen. Sigurd is tot zondag met vrienden op Norefjell. Ik heb het hele weekend voor mezelf.

Ik loop naar de slaapkamer om me aan te kleden, wil geen seconde langer in de badkamer blijven dan nodig is. Onze dekbedden liggen op een hoop op het bed. Ze ruiken naar slaap, de mijne in elk geval, die van hem misschien ook. Ik heb niet op de wekker gekeken toen hij wegging, dat is vast al een paar uur geleden. We hebben geen kast, maar Sigurd heeft een metalen stang tussen de schoorsteen en de muur gemonteerd, waar we jurken, overhemden en jassen aan hangen. Zijn kleren hangen kriskras door elkaar, die van mij zijn keurig netjes ingedeeld op kleur. Ik bekijk zijn kleren, het lijkt alsof er niets ontbreekt, maar hij zou ook rechtstreeks naar de bergen rijden. De tas die op de grond stond is weg en ik herinner me nu dat die over zijn schouder hing toen hij vertrok. Ik kies een zachte, duifblauwe blouse en een broek, kled me zakelijk en netjes voor vandaag en bedenk dat ik over een paar uur alweer hier kan zijn, om mijn sportkleren te halen als ik toch naar de sportschool wil, een joggingbroek en een wit t-shirt kan aantrekken als ik thuisblijf. Het zijn maar drie cliënten.

Drie cliënten is eigenlijk te weinig. Ik zou er elke werkdag vier moeten hebben en het liefst een dag of twee per week vijf. Dat had ik uitgerekend toen ik voor mezelf begon. In een particuliere praktijk heb je minder papierwerk, zei ik tegen Sigurd toen we plannen aan het maken waren in de keuken van ons oude appartement in de buurt van Torshovparken en ons budget in een Excelsheet aan het verwerken waren, ik kan prima vier cliënten per dag aan, vermoedelijk zelfs wel vijf. De meeste dagen vijf. In elk geval een dag per week, maar goed, een beetje extra geld kan geen kwaad. Daar moesten we om lachen.

‘Werk je maar niet dood,’ zei Sigurd.

‘Dat moet jij zeggen,’ zei ik.

Hij was in dezelfde periode voor zichzelf begonnen, had op dezelfde Excelsheet ook zijn begroting opgesteld. Ten minste acht klanten tegelijk, het liefst tien. De anderen bijstaan als dat nodig was, alle uurtjes helpen.

‘We houden weinig tijd over,’ zeiden we tegen elkaar, ‘maar het geld dat we verdienen gaat op onze gezamenlijke rekening.’

Nu heb ik de meeste dagen drie cliënten en maar heel af en toe vijf op een dag. Hoe is dat zo gekomen? Het is lastiger om cliënten te vinden dan ik had verwacht, de jongeren zeggen vaak af, al is dat slechts een deel van de oorzaak.

Ik maak de laatste knoopjes van mijn blouse dicht, zedig gesloten. Ik ben destijds één belangrijk ding vergeten mee te nemen in mijn berekeningen, daar in de keuken in Torshov, met het kladblok waarop we zaten te krabbelen en als enige licht bij de pc Sigurds oude bureaulamp. De menselijke factor. Ook ik, iemand die zo goed alleen kan zijn, heb anderen nodig. Met één pennenstreek streepte ik mijn collega's weg en ik had nooit gedacht dat ik me eenzaam zou voelen.

Dat het me apathisch zou maken. Als iemand me een jaar geleden had verteld hoe zwaar het zou zijn mezelf te promoten om meer cliënten te krijgen, hoe weinig zin ik daarin zou hebben, dan had ik het niet geloofd.

Het ontbijt is de beste maaltijd van de dag, vind ik. Ik zit aan ons keukeneiland met de krant, een snee brood en een kop koffie. Ik eet het liefst alleen. Sigurd gaat altijd vroeg weg, hij slaat gewoon staande bij het aanrecht een kop koffie achterover. Ik neem er liever de tijd voor. De opiniepagina lezen in *Aftenposten*, de filmrecensies. Over de dag nadenken.

Hij heeft zijn mok weer niet opgeruimd. Daar staat-ie, naast de gootsteen op het aanrecht. De keuken is een van de weinige ruimtes in huis die zo goed als klaar is en het aanrecht is zo egaal dat ik vanaf de plek waar ik zit de halve cirkel koffie onder zijn mok kan zien. Vanzelfsprekend. Mogelijk is het een biologisch verschil tussen mannen en vrouwen, de gave om een koffiering onder een mok te kunnen zien, kruimels onder het broodrooster, waterdruppels op het aanrecht. Sigurd wil dat het mooi wordt, stippelt het huis tot in detail uit, maakt uitgebreide tekeningen en indrukwekkende presentaties met grafieken, maar als het op de kleine dingetjes aankomt, laat hij het afweten. Zijn mok in de vaatwasser zetten. Het aanrecht schoonvegen. 's Avonds zijn laptop opruimen. Het stelt niets voor, waar maak ik me eigenlijk druk om, waarom erger ik me er zo aan, maar aan de andere kant, waarom neemt hij niet gewoon een paar tellen de tijd om dat even te doen?

Daarover zit ik na te denken als ik naar de haak aan de muur kijk waar Sigurds koker meestal hangt. Hij gebruikt die om tekeningen van en naar zijn werk te vervoeren, het is een grijze buis van hard plastic met een zwarte riem en

hij hangt altijd aan dezelfde haak als hij hem mee naar huis heeft genomen. Ik frons mijn wenkbrauwen terwijl ik de lege haak bestudeer. Hij zou toch direct naar Thomas rijden om de jongens op te pikken? Heeft hij dat niet nadrukkelijk gezegd? En de koker hing gisteravond toch aan het haakje?

Ik heb het altijd buitengewoon lastig gevonden om mijn schouders op te halen bij ongerijmdheden. Ik zie mensen dat laatste doen en benijd hen: hoefde niet langs zijn werk, nou ja, misschien heb ik het verkeerd begrepen. Zou direct naar Thomas gaan, zei hij, goed, misschien heb ik dat niet goed gehoord, misschien moest hij nog snel even iets op zijn werk regelen. Misschien had hij de koker op zijn werk laten liggen en als ik meende dat die daar gisteren hing, had ik eigenlijk eergisteren voor ogen. Het moet zo iets eenvoudigs zijn. De mensen die zich dingen niet goed herinneren, lijken minder achterdochtig, maken minder ruzie. Om mijn huidige verwarring als voorbeeld te gebruiken: ik herinner me, honderd procent zeker, dat we het er gisteren over hebben gehad, toen ik opstond van de bank in onze provisorische zithoek en naar deze hoek in de keuken liep om het bodempje thee uit mijn mok in de gootsteen te gieten, het gebruikte theezakje in de vuilnisbak te kieperen en de mok in de vaatwasser te zetten, herinner me dat ik misschien wel vlak langs het keukeneiland liep waaraan ik nu zit, en tegen Sigurd zei, nou, hoe laat vertrekken jullie morgen? Ik kan me zo Sigurd zo helder voor de geest halen alsof het een foto van hem was, zo eentje met een fantastische resolutie, met miljarden megapixels, zodat elke onzuiverheid van de huid tot in detail wordt weergegeven, herinner me de versleten trui en de broek met gaten die hij 's avonds vaak aan heeft, dat hij een hand door zijn rommelige krullen haalde, mij met kleine, vermoeide ogen aankeek, alsof

ik hem had wakker gemaakt en zei: 'Eh. Ik ga vroeg weg. Wil om half zeven bij Thomas zijn.'

Ik zei: 'Half zeven?'

En hij zei: 'Ja. Dan zijn we er in de loop van de ochtend en kunnen we de hele dag in de bergen doorbrengen.'

Misschien heeft hij er verder niet bij nagedacht en nam hij uit gewoonte de koker mee. Misschien moest hij in de hut nog een beetje werken. Misschien bedacht hij zich en is toch nog even langs kantoor gegaan.

Mijn geheugen onthoudt veel te veel details. Ik herinner me levendig hoe hij eruitzag toen we het erover hadden, dat hij die beige trui aan had met de slechte pasvorm en de zwarte kraag, die eruitziet alsof zijn moeder die voor hem heeft gekocht en dat is inderdaad zo, zij heeft hem gekocht, voor hij mij leerde kennen, heeft hij me toevertrouwd toen ik hem er voor het eerst op durfde te attenderen hoe angst-aanjagend lelijk dat ding is. Het is een volkomen onbelangrijk detail, niets wat ik per se moet onthouden. Het is in elk geval niet belangrijk dat ik me herinner dat ik oké zei en me omdraaide en dat toen ik de mok had opgeruimd en naar de bank keek, hij al met zijn laptop op schoot naar het scherm zat te turen, de wenkbrauwen gefronst, de mond halfopen en ik moest de neiging onderdrukken om te zeggen doe eens een lamp aan, je verpest je ogen zo, haal die laptop van je schoot, die is schadelijk voor de kwaliteit van je zaad en misschien hebben we op een gegeven moment zaad van topkwaliteit nodig, zit niet zo in elkaar gedoken op de bank, je krijgt nog pijn in je rug, maar ik zei alleen: 'Ik ga naar bed. Welterusten.'

Dat is allemaal onbelangrijk. Maar het is wel belangrijk om het wezenlijke van al het andere te onderscheiden. Als alles onthouden wordt, is het lastiger om het betekenisvolle eruit te filteren, hetgeen je juist móet onthouden.

Vanuit het badkamerraam zie ik de eerste cliënt van de dag via de oprit naar mijn kantoor boven de garage lopen. Vera buigt haar hoofd lichtjes voorover als ze loopt, het geeft haar een karakteristieke manier van lopen die heel herkenbaar is, de tred van een meisje van tien dat nog niet helemaal in haar volwassen lichaam is gegroeid. Als je het haar had gevraagd, zou ze zeggen dat ze volwassen genoeg is. Ik houd mijn adem in, volg haar met mijn blik tot ze het kantoor binnengaat. Nog maar drie cliënten, dan is het weekend. Ik voel me uitgeput, al ben ik nog maar net uit bed.

Ik ga op mijn tenen op een van de pallets staan die Sigurd heeft meegenomen van de bouwplaats waar hij is geweest en die hij op de badkamervloer heeft gelegd. De wastafel was ooit van opa Torp, net als de douchecabine, wat betekent dat die voor 1970 is geplaatst en sindsdien alleen maar is gerepareerd als de Oude Torp het zelf kon doen. De kraan heeft een knop voor koud water en een voor warm water en als ik ernaar kijk, zie ik voor me hoe de Oude Torp ze met zijn kromme, door jicht geplaagde handen opendraait. Sigurds opa geloofde niet in aardse goederen. Volgens hem was de communistische invasie van Noorwegen onomkeerbaar. Het moet een flinke teleurstelling voor hem zijn geweest dat het zo lang duurde, want hij zat er al sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw op te wachten. Toen hij eindelijk zijn laatste adem uitblies, in de commandoruimte op de zolder, was hij ondanks de val van de Sovjet-Unie geen centimeter van zijn overtuiging afgeweken en was hij evenmin aan het twijfelen gebracht toen China een speler op de wereldmarkt werd, maar de oude vos moet toch achterdochtig zijn geworden toen hij met zijn gezondheid begon te kwakkelen op het moment dat de communistische landen overal ter wereld het onderspit delfden tegen kapitalistische ideeën. Zijn hoogtijdagen waren tijdens de

koude oorlog geweest en hij was zichtbaar trots wanneer hij zijn bezoekers, meestal Sigurds moeder of Sigurd en ik, vertelde dat de Binnenlandse Veiligheidsdienst in de jaren zeventig een dossier over hem had samengesteld. Maar vorig jaar was het dus allemaal over en uit en nu zijn alleen de herinneringen aan hem in dit huis nog over, de oude kachels en kranen, en de commandoruimte die er nog net zo bij staat als tijdens zijn leven, met meters planken vol lectuur, ledentijdschriften van de Norges Kommunistiske Parti en AKP (m-l), de landkaarten met punaises die aangaven wat de Oude Torp als strategisch belangrijke doelwitten beschouwde, en de oude, roestige revolver, waarschijnlijk eigendom van iemand die had meegevochten in de Russische Revolutie, die hij in de jaren zeventig van de vorige eeuw had aangeschaft om zich te verdedigen, of om de Veiligheidsdienst een reden te geven hem eens goed door te lichten.

De dood van de Oude Torp gaf Sigurd en mij de mogelijkheid om onze woningdroom in vervulling te laten gaan. In de jaren vijftig was Nordberg net als alle andere wijken in de stad, maar in de loop der jaren steeg het aanzien en in 2014 was het nagenoeg onmogelijk voor starters op de woningmarkt zoals wij om genoeg kapitaal op te hoesten om zich hier te vestigen. Op weg naar de metro na een bezoek aan de oude man zuchtten we en zeiden tegen elkaar kijk toch eens wat een *uitzicht* en je bent *zo* de stad uit en het is slechts een korte rit met de metro vanuit de stad, en je kunt vanaf hier het *meer* zien. Meer viel er niet over te zeggen. Een rijtjeshuis in een buitenwijk in een buurt van niets en zonder ergens uitzicht over, dat was wat voor ons in het verschiep lag. Maar twee dagen nadat de oude man was gevonden, dood verklaard en naar het uitvaartcentrum was overgebracht voor de laatste verzorging, belde Mar-

grethe, Sigurds moeder, en zei: ‘Luister eens. Is opa’s huis aan Kongleveien niet perfect voor jullie?’

Margrethe is enig kind en woont in een moderne eengezinswoning in Røa. Sigurds broer Harald woont in San Diego en heeft geen behoefte aan een huis in Oslo. Het vakantiehuisje van Sigurds overleden vader in Krokskogen ging over op Harald die beloofde het pas te verkopen als hun moeder te oud was om ernaartoe te gaan en hij zou het grootste kandsdeel krijgen als Margrethes huis ooit moet worden verkocht. Het huis van de Oude Torp kregen wij.

Een onbehaaglijk feit over de dood van de Oude Torp is dat het bijna drie weken duurde voor hij werd gevonden. Hij had dus zijn laatste adem uitgeblazen in zijn commandoruimte op zolder, recht boven onze slaapkamer, terwijl hij met een thermosfles koffie de wacht hield bij een landkaart uit de tijd dat Oost- en West-Duitsland nog bestonden. Vermoedelijk was zijn hart ermee opgehouden. Er was niets geheimzinnigs aan, de man was bijna negentig. Hij was ook geen uitgesproken sociaal type en kreeg behalve naaste familie geen bezoek. Margrethe was toen het gebeurde op een van haar vakanties van twee maanden naar warmere oorden, en Sigurd en ik hadden ons voorgenomen hem wekelijks te bezoeken om te controleren dat alles in orde was. Maar we hadden het druk, met ons werk en onze eigen levens, we sloegen hier en daar een weekje over, dus toen we wel langsgingen, twee weken later dan gepland, viel het ons op hoe stil het was op het moment dat Sigurd de voordeur van het slot draaide.

‘Opa?’ riep Sigurd.

Ik herinner me dat we elkaar met een verontschuldiggende glimlach aankeken, ons lichtelijk schuldig voelend omdat de oude communist zo lang alleen was gelaten en als ik me Sigurds glimlach nu voor de geest haal, zie ik de

spanning, alsof hij veiligheidsspelden in zijn mondhoeken had gestoken om zijn glimlach vast te houden. Het is verleidelijk om te zeggen dat we het al wisten, al weet ik dat dat nogal dramatisch klinkt. Maar misschien zorgde ons schuldgevoel ervoor dat we vermoedden dat er iets mis was.

‘Opa?’

Ik vond hem. Hij lag met zijn gezicht op de kaart. Zijn huid was grijs en ruw, kurkdroog en doods, met vlekkerige bloeduitstortingen, van het soort dat mensenlichamen krijgen als ze na hun dood ergens lang blijven liggen. Het is een beeld dat ik graag wil uitwissen. De gele nagels die eruitzagen alsof ze zo van zijn vingers konden vallen. De botten in zijn nek die bijna door de dode perkamenten huid heen braken. De zware, bedompte lucht van vlees dat vergaat. Ik ben sinds die dag eigenlijk niet meer in de commandoruimte geweest. Misschien heeft deze mentale last Margrethe op het idee gebracht om ons het huis aan te bieden.

We wilden alles in één keer schoonmaken, de oude man van de muren schrapen, het huis van hem ontdoen en het tot het onze maken. Sigurd begon direct te ontwerpen, ik stelde budgetten vast. Onze pas verkregen financiële vrijheid schepte mogelijkheden. Een paar voormalige medestudenten van Sigurd wilden hun eigen architectenbureau beginnen en hadden hem erbij gevraagd. We hadden geen gemeenschappelijke uitgaven of een hypotheek die afgelost hoefde te worden en door de verkoop van ons appartement had hij het geld dat hij nodig had om zich in te kopen. Ik had het niet naar mijn zin op mijn werk bij een overheidsinstantie voor jongeren met psychische problemen. Nu konden we een praktijk aan huis beginnen. Het huis was de start van iets nieuws voor ons. Vier dagen voor onze ver-

huizing gingen we naar het gemeentehuis in Oslo om te trouwen. Daarna aten we een napoleonstaartje in Halvorsens Conditiori met mijn zus en Sigurds twee beste vrienden en hun aanhang. Er was niets veranderd, wij zouden niet veranderen, maar we wilden graag het officiële gedeelte regelen. De eerste avond in het huis sliepen we op luchtbedden in de kamer. We proostten met prosecco en zeiden tegen elkaar: nu gebeurt het.

Maar de Oude Torp bleek lastiger te verjagen dan we hadden verwacht. Het schoonmaken kostte tijd. De start van onze respectieve nieuwe banen ook. Vooral Sigurd werkte veel over en in de renovatieplannen waren nu juist zijn aanwezigheid, zijn expertise, zijn praktische handen vereist. We waren overijverig en vol enthousiasme van start gegaan. We hadden het behang van de muren getrokken en de tegels uit de badkamer verwijderd. We hadden ook wel iets gerealiseerd, een nieuwe keuken, een kantoor voor mij boven de garage. Maar vervolgens lag de boel stil. Sigurd kreeg meer klanten, maakte lange dagen. Hij zat gebogen over de tekentafel. Het werd winter, kouder, donkerder en we hadden geen puf. Als we klaar waren met ons werk, hadden we geen zin meer om te verven, geen zin om naar de bouwmarkt te rijden om naar douchekoppen of kranen te kijken, of naar de tegelzaak of de verfhandel, we hadden geen zin om de vloer te egaliseren, trokken niet meer behang van de muur, maar ploften samen op de oude bank die we hadden meegenomen uit Torshov en keken tv. Vaak kwam Sigurd pas heel laat thuis, afgemat, de koker bengelend aan zijn schouder.

Als het zomer wordt, zeiden we. We gaan in de zomervakantie aan het huis werken. Dat duurt nog drie maanden en ik vind het nogal verontrustend dat ik er niet langer in geloof. Er zal iets gebeuren. We zullen zeggen in de herfst,

en dan wordt het kouder en volgt er weer een lange winter waarin ik met ijskoude, blote voeten over de pallets in de badkamer trippel.

Ik werk vanuit de ruimte boven de garage. Daar heb ik een piepklein halletje met een schoenenrek, een houten stoel en een klein tafeltje met tijdschriften en dan een deur naar mijn praktijk. Vera zit klaar op de houten stoel. Ze heeft een tijdschrift op schoot, maar ik heb niet het idee dat ze erin leest. Als ik binnenkom, kijkt ze op.

‘Hallo, dokter,’ zegt ze.

Ze ziet er fris uit, alsof ze net naar de kapper is geweest.

‘Hallo,’ zeg ik. ‘Wacht even, dan zal ik... Ik haal je zo op.’

‘Prima,’ zegt ze genadig met een opgetrokken wenkbrauw, de uitdrukking die ze meestal op haar gezicht heeft, dat ironische trekje waarmee ze haar meeste uitspraken benadrukt.

Ik loop mijn praktijkruimte in en doe de deur achter me dicht, zodat Vera’s blik me niet bij alles wat ik doe kan beïnvloeden.

Het kantoor zelf heeft Sigurd prima ontworpen. Het is niet groot en door het rieten dak is de indeling perfect. Hij heeft de korte muur aan de kant van de oprit weggehaald en vervangen door een groot raam. Daar staan mijn stoelen, twee mooie Arne Jacobsen-leunstoelen met een tafeltje ertussen. Als we daar zitten, mijn cliënten en ik, zitten we in het lichtste gedeelte van de kamer. In het schuine plafond boven ons heeft Sigurd een raam geplaatst waardoor licht naar binnen valt en een paar eenvoudige plafondlampen geven het hoekje iets vriendelijks en gezelligs, ook tijdens herfststormen en donkere diepvrieswinters. Tegen de andere korte muur, die mijn praktijkruimte van de wachtkamer scheidt, heeft hij mijn kleine, witte bureau neergezet. Hij heeft aan beide kan-

ten van de deur tot aan de rand van het dak planken langs de hele muur opgehangen, zodat ik plaats genoeg heb voor al mijn boeken en ringbanden. De korte muur en de vloer zijn van mooi, licht hout, de lange muren zijn wit geverfd en alles is zo modern, zo vriendelijk. Ik heb op de plek waar het rieten dak bijna de vloer raakt, aan de lange zijde, een paar planten neergezet en die geven het geheel een bijzondere sfeer, al moet ik toegeven dat het niet meevalt om ze in leven te houden, want het wordt hier koud als ik na mijn werk de straal-kachel uitdraai. Hier kun je ademen, zegt de kamer. Hier kun je jezelf zijn. Niets wat je hier zegt zal worden afgekeurd, doorverteld of belachelijk gemaakt. Dat wilde ik graag, een uitnodigende praktijkruimte. Die heb ik ook gekregen. Dat moet ik Sigurd nageven.

Maar nu zit Vera op mij te wachten en mijn keel knijpt dicht van een beklemmende vermoeidheid. Ik heb geen zin om haar binnen te laten. Ik ga aan mijn bureau zitten en zet de computer aan. Ik moet het verslag van haar vorige sessie lezen, ook al hoeft dat welbeschouwd niet echt, ik herinner me nog waarover we de vorige keer hebben gepraat. Ik heb tijd nodig, wil het moment uitstellen dat ik naar buiten moet om haar op te halen. Waarom ik dat doe, weet ik niet, of ik wil er niet aan denken. Een therapeut geeft om haar cliënten en ik geef om Vera, maar dat neemt niet weg dat de uren die ik met haar doorbreng zwaar zijn.

Problemen met haar ouders, staat er in de aantekeningen van de vorige keer, problemen met haar vriend. Vera's problemen liggen op het relationele vlak. Ze is na kerst bij mij begonnen. Het doel was hulp krijgen bij een depressie. Ze is meer dan gemiddeld intelligent, misschien zelfs wel hoogbegaafd en ze vindt alles saai. *Ik voel me overal zo treurig over*, zei Vera tijdens ons eerste gesprek, toen ik haar vroeg me te vertellen waarom ze naar mij was gekomen, *het lijkt*

wel of niets zin heeft. Haar vriend, zo bleek, is een getrouwde man. Haar ouders zijn wetenschappers, ze proberen een wiskundige theorie op te lossen die slechts een handjevol mensen op de wereld echt begrijpt, ze zijn altijd aan het werk en vaak op reis. De andere twee kinderen in het gezin zijn al volwassen en lang geleden het huis uit gegaan en Vera, een achttienjarige die ouder lijkt dan ze is, zegt dat het gezin al compleet was voor zij werd geboren. Haar ouders wilden geen kinderen meer. Ze was een ongelukje.

Dat is veel om te verwerken. Dat is niet het probleem. Er zit pijn in Vera's leven. Maar het is taaie materie om mee te werken.

Ik check mijn e-mail, schuif het moment dat ik haar moet binnenlaten voor me uit. Alleen reclame, niets persoonlijks. Even heb ik zin om Sigurd te bellen, maar dat kan natuurlijk niet, het is vijf voor negen, hij zit waarschijnlijk al in de auto met de jongens. Ik haalde een keer diep adem. Drie cliënten en dan is het weekend. De hele avond alleen. Zondag lunchen bij mijn zus en verder heb ik geen plannen. Misschien sporten.

'Klaar, dokter?' vraagt ze als ik de deur opendoe om haar binnen te laten.

Ze kwam tijdens ons tweede gesprek met de dokter-opmerking. Ze vroeg me wat het verschil was tussen een psycholoog en een psychiater, ik vertelde dat ik een psycholoog ben, geen dokter, dat ik in mijn opleiding heb geleerd hoe mensen functioneren, alleen de pathologie niet, maar ze bleef bij het eerste deel hangen en zei: dan ben je geen echte dokter, dus? Tot mijn ergernis bleef die opmerking aan me knagen, prikte die in het minderwaardigheidsgevoel waarvan ik niet wist dat ik het had, voor ik antwoordde, een beetje defensief, dat ik wel net zoveel wist van wat er zich afspeelt in een mensenhoofd als elke andere dokter,

waarop ze lachte en zei dat is goed, ik zeg dokter tegen je. Ik krijg altijd een beetje een gevoel van onbehagen als ze dat zegt, een prikkend gevoel achter in mijn keel dat ik me te veel heb blootgegeven. Af en toe vraag ik mezelf af of ze doorheeft dat het me dwarszit, of het een passief-agressief trekje van haar is, maar ze lijkt oprecht genoeg, ze plaagt me alleen een beetje.

Ik laat haar voorgaan. Vera is iets langer dan gemiddeld, mager, met rechte heupen. Haar handen zijn aan de grote kant, ze hangen als slingers van een klok langs haar zij en ik kijk naar haar en vraag mezelf af, zoals vrouwen altijd doen als ze andere vrouwen tegenkomen, is ze knap?

Ja, lief. Jong. Maar er is tegelijkertijd iets vreemds aan haar, dat kleine, ronde gezicht, het lange lichaam.

‘Goed,’ zegt ze als ze gaat zitten, ‘ik heb weer ruzie gemaakt met mama en papa. En met Lars.’

‘Oké,’ zeg ik terwijl ik zelf plaatsneem, ‘vertel.’

Terwijl ze vertelt, begint de zon door het kleine dakraam te schijnen, zodat haar haar in het schijnsel op een aureool lijkt, die honderden kleine krulletjes die aan haar anders zo strakke kapsel zijn ontsnapt. Alle meisjes hebben van die weerbarstige kleine haartjes, denk ik. Zelf heb ik er een heleboel, meer nog dan Vera.

Het patroon in wat ze me vertelt, is herkenbaar. Vera voelt zich afgewezen door haar ouders, die zoveel belangrijke dingen aan hun hoofd hebben dat ze geen tijd hebben voor haar. Aangezien ze geen zin heeft hun te vertellen waarom ze zich zo treurig voelt, volgen de confrontaties met hen telkens hetzelfde stramien en Vera, die zich vervolgens nog meer afgewezen voelt, belt haar vriend en begint opnieuw te ruziën. De getrouwde vriend gaat, hoe dan ook, als ze hebben opgehangen weer naar zijn vrouw, dus bij deze ruzie, die ze zelf uitlokt, is het in ieder geval helder dat ze zal worden afgewe-

zen, en op deze manier neemt ze het ongemakkelijke gevoel dat ze voor haar ouders geen prioriteit heeft en dat reageert ze af op haar vriend. Halverwege onze sessie van een uur leg ik deze observatie aan haar voor.

‘Ik weet het niet,’ zegt Vera en trekt haar neus op. ‘Is dat niet een beetje te gemakkelijk? Beetje freudiaans, mis-schien?’

‘Jij denkt dus dat het niet klopt?’

Ze kijkt naar de boekenplanken, alsof ze even op mijn interpretatie moet broeden. Haar vingers friemelen aan de armband die ze om haar pols draagt, het is een dunne, zilveren armband met een parel en ze draaide de parel rond tussen duim en wijsvinger. Het sieraad is iets te volwassen voor haar, denk ik. De meisjes die bij mij komen, dragen vaak sieraden met letters, ze tooien zich met woorden als LOVE OF TRUST OF ETERNITY. Deze armband hoort bij een volwassen vrouw.

‘Ik weet het niet. Ik hoop het niet. Ik denk eigenlijk niet dat ik Lars belde omdat ik zin had om me rot te voelen. Ik denk dat ik me al rot *voelde* en van dat gevoel af wilde.’

‘Begrepen,’ zeg ik. ‘Dus was het einde van het liedje dat je je nog rottiger voelde dan eerst.’

‘Ja,’ zegt ze met een diepe zucht. ‘Dus dat was een beroerde tactiek, kun je wel zeggen.’

‘Wat was een betere tactiek geweest, denk je?’

‘Om van dat gevoel af te komen? Geen idee. Ik bedenk alleen beroerde tactieken.’

‘Zoals?’

‘Zelfverminking,’ zegt ze. ‘Is dat geen klassieker? Een meisje in mijn klas doet eraan. Blogt er ook over, neemt foto’s en laat haar wonden zien, het is megaziek. Dat is niet mijn stijl. Tenzij jij Lars als een vorm van zelfverminking beschouwt, natuurlijk.’

Deze laatste overpeinzing is een uitnodiging en ik neem hem niet aan. Ze wil over haar vriend praten, heeft behoefte om die relatie met iemand te bespreken en kan niemand anders in vertrouwen nemen, maar daar zit de pijn niet. Zoals ik het zie, is de vriend een symptoom, de oorzaak van de depressie ligt echter dieper en daarover wil Vera niet praten. Daar moeten we naartoe. Mijn lichaam is nog steeds moe, ik weersta de drang om me in mijn stoel uit te rekken. Achter Vera zie ik hoe de mist optrekt. Het zal vandaag een mooie dag worden.

‘Je was verdrietig na de ruzie met je ouders,’ zeg ik. ‘Je wilde je graag beter voelen en in plaats van zelfverminking of iets anders doms koos je voor iets wat goed zou kunnen werken, namelijk steun zoeken bij een andere persoon. Het probleem was alleen dat je de persoon koos van wie je wist dat hij je zou afwijzen. Wat ik me nu afvraag: stel nou dat je had geprobeerd met iemand anders contact te zoeken?’

‘Wie dan?’

‘Ik weet het niet. Iemand die je kunt vertrouwen. Een vriendin bijvoorbeeld.’

‘Een vriendin,’ zegt ze langzaam.

‘Heb je vriendinnen, Vera?’

Ze kijkt me aan. Probeert ze me uit? Er glimt iets uitdagends in haar blik en ze zegt: ‘Ik heb veel vriendinnen. My god, ik heb er hopen, meer dan ik nodig heb. Maar weet je wat het probleem is?’

‘Nee,’ zeg ik, ‘wat is het probleem?’

‘Het zijn idioten. Stuk voor stuk.’

‘Juist,’ zeg ik, denk even na en kaats terug. ‘Dan lijkt het erop dat ze niet zulke goede vriendinnen zijn.’

Ze hapt naar adem. Haar gezicht wordt donker.

‘Oké, misschien toch geen idioten. Maar ze snappen bijna niets. De meisjes in mijn klas, je hebt geen idee. Ze le-

zen persoonlijke blogs en maken plannen voor het eindexamenfeest en het belangrijkste in de wereld vinden ze het precies zo epileren van hun wenkbrauwen. Snap je? Als je ze over de liefde vraagt, dan beginnen ze te vertellen over dat ze op een feest met die ene jongen uit de parallelklas hebben getongd. Wat voor hulp kan ik nou van hen verwachten?’

‘Dan lijkt het erop dat je eigenlijk niemand hebt bij wie je je hart kunt luchten, ook al heb je genoeg mensen om je heen.’

‘Ik heb Lars.’

‘Ja. Maar Lars is iets anders dan een vriendin. Het klinkt een beetje eenzaam, nietwaar?’

Die invalshoek bevalt haar niet, dat zie ik gelijk. Vera wil dat Lars genoeg is. Ze voelt zich beter dan haar klasgenoten, maar wil niet dat iemand medelijden met haar heeft vanwege die uitzonderingspositie.

‘Moet je eigenlijk de hele tijd zo verdomde openhartig zijn,’ zegt ze.

‘Ik denk dat alle mensen behoefte hebben aan iemand bij wie ze openhartig *kunnen* zijn.’

Dat bevalt haar ook niet.

‘Heb *jij* dan vriendinnen bij wie je je hart kunt uitstorten,’ zegt ze en nu kruipt er iets hatelijks, iets spottends in haar stem, het komt hard aan en ik voel het in mijn buik, het ongemakkelijke gevoel net voordat je wordt aangevallen. ‘Heb jij eigenlijk wel vriendinnen?’

Ze heeft haar wenkbrauw weer opgetrokken. Veel meisjes die bij me komen, vertellen over het overlevingsgevecht op school, de brutale tactieken om een betere positie in de pikorde te bemachtigen, eten of gegeten worden. Vera bekijkt me op die manier, zoals de klassenkoningin naar het stilste meisje op de achterste rij kijkt.

‘Ja, die heb ik,’ zeg ik, iets te haastig. ‘Niet dat we constant diepe gesprekken voeren, maar ik heb vriendinnen bij wie ik mijn hart kan uitstorten. Dat heeft iedereen nodig, denk ik.’

We kijken elkaar aan, de een kijkt de ander aan en ik merk het al, ik heb verkeerd gereageerd op haar voorzet.

‘En daar kun je aan werken,’ zeg ik in een poging er een constructieve draai aan te geven.

Er verschijnt een glimp in haar ogen van iets waar ik mijn vinger niet helemaal achter kan krijgen, ze analyseert me. Dan is het alsof ze haar belangstelling verliest.

‘Nou ja,’ zegt ze en ze kijkt naar de parel aan haar armband die ze ronddraait. ‘Ja, misschien heb jij het nodig, maar dat geldt niet voor mij.’

Dit was verkeerd. Ze werd boos. Keerde zich tegen me, zoals jongeren dat kunnen. Ik was niet in staat het op te pakken, gaf haar niet wat ze nodig had. In plaats daarvan eindigde het ermee dat ik me verdedigde. Vera haalt haar handen door haar haar, het is een volwassen gebaar, maar als ze ze laat vallen en weer naar me kijkt, ziet ze er jonger uit dan haar achttien jaar.

‘Ik heb niemand nodig die ik in vertrouwen kan nemen,’ zegt ze. ‘Ik heb alleen liefde nodig.’

Ze praat als een koppig kind, ik krijg bijna zin om haar over haar wang te aaien. Dit is Vera’s blinde hoek. Ze is er zo van overtuigd dat ze zo slim is, zoveel ouder en wijzer dan haar vriendinnen, dat ze geen idee heeft van de consequenties van alles wat ze nog niet heeft ervaren. Misschien is het mijn taak om haar te helpen om dat in te zien. Maar ik ben zo moe. Het is vrijdag en onze sessie is bovendien bijna voorbij.

Ik kijk op de klok en Vera ziet het.

‘Tijd om op te geven, dokter,’ vraagt ze me.